

Läheisten tukemisen työpaja

19.3.2020

19.3. Läheisten tukemisen työpaja

Ohjelma

- 12.00 **Avaus**
Jonna Skand, puheenjohtaja, Suomen omaishoidon verkosto
- 12.10 **Läheisten tukeminen elämäntilanteen muutoksissa**
Terhi Lahti, psykoterapeutti
- 13.00 **Omaisille tarjolla oleva tuki**
Omaishoitajaliiton puheenvuoro
- 13.45 Kahvi
- 14.00 **Hyvät käytännöt jakoon -työpajatyöskentely**
Kierretään ryhmissä 3 teematyöpajaa. Aiheina työpajoissa läheisten tukeminen vertaistuen avulla, toiminnallinen ohjelma ja mielen hyvinvointi. Järjestöt voitavat jakaa kokemuksiaan ja esimerkkejään.
- 15.15 **Työpajojen tulosten purku**
- 15.45 Ohjelma päättyy

Ajankohtaista verkostossa

- Nyt 23 järjestöä verkostossa: uudet jäsenet Epilepsialiitto, ADHD liitto ja Perhehoitoliitto
- Tapahtumia tulossa:
 - 2.4.** AlueAvain, verkosto Teamsilla
 - 7.5.** Kotona asumista edistävä teknologia, etäkoulutus iltapäivällä, Valli ry
 - 10.9.** VerkostoAvain Helsingissä erityisesti alueellisen yhteistyön parantamisesta
 - 29.10.** Verkoston seminaari Helsingissä
 - 3.11.** Kuinka lakia luetaan, omaishoidon lakikysymykset
- Verkostotiedote etätuesta

Omaishoitajaliitto ry

- Perustettu 1991, henkilöjäseniä n. 12 000. Keskustoimisto ja 4 aluetoimistoa
- 70 jäsenyhdistystä, joista 2 valtakunnallista yhdistystä (Lasten omaishoitajat, Omaisena edelleen, ovat verkoston jäseniä)
- Koulutusta, tietoa, neuvontaa, virkistystä, vaikuttamista
- Jäsenyhdistyksissä mm. vertaistukiryhmiä, OmaisOiva -toimintaa ja Ovet-valmennuksia
- Omaishoitajien lomat yhteistyössä (MTLH) lomajärjestön kanssa
- Omaishoitajaliitto koordinoi Suomen omaishoidon verkostoa

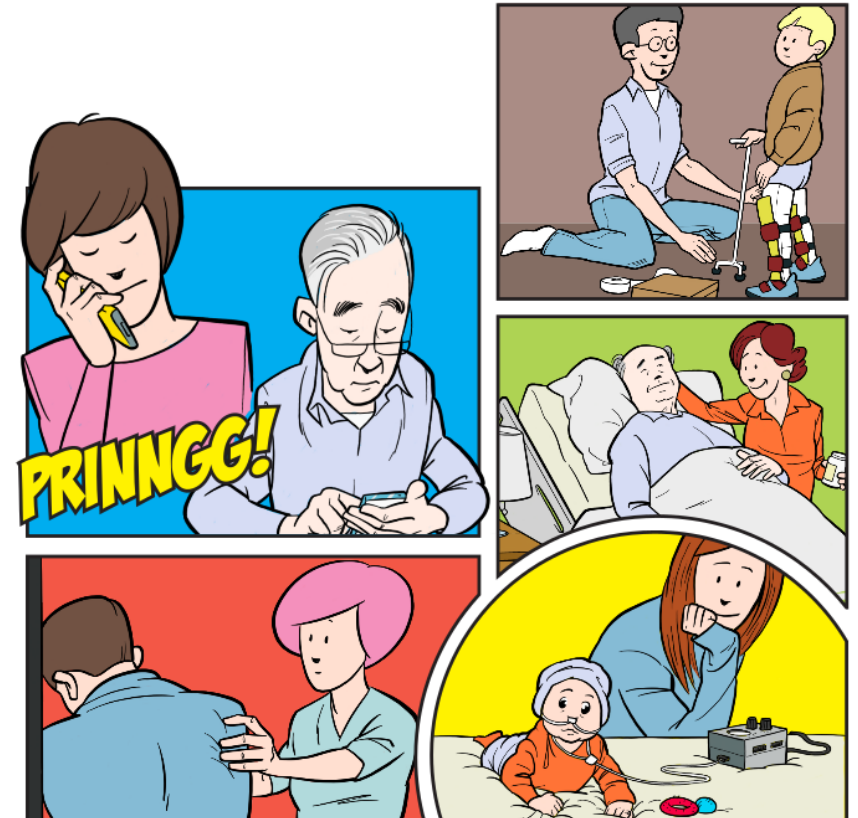
Omaiselle tarjolla oleva tuki

- tunnista niin voit tukea

Pilvi Nummelin ja Pia Järnstedt

Kuka on omaishoitaja?

- Omaishoitaja pitää huolta läheisestään, joka sairaudesta, vammaisuudesta tai muusta erityisestä hoivan tarpeesta ei selviydy arjesta omatoimisesti.
(Suomen omaishoidon verkosto)
- Omaishoitaja on hoidettavan omainen tai muu hänelle läheinen ihminen, joka on tehnyt omaishoitosopimuksen
(Omaishoitolaki)

Omaishoitajien määrä

Pääasiallisessa auttamisvastuussa läheisestään on noin **350 000** henkilöä.

Vaativassa ja sitovassa omaishoidossa on runsaat **60 000** henkilöä.

Omaishoidon tukea sai **47 500** henkilöä vuonna 2018.

Omaishoitotilanteen tukena

Ovet omaishoitajuuteen

Omaishoitotilanteen tunnusmerkkejä
Omaishoito osana elämää

Ovet yhteiskunnan palveluihin

Palvelut omaishoitoperheen tukena
Avaimia avustamiseen

Omat oveni

Muutos osana elämää
Avaimia hoivatyön

Ovet huomiseen

Huomista kohti
Voimaa vertaistuesta, iloa osallistumisesta

Esimerkkinä
järjestölähtöisestä tuesta
Ovet-valmennus

Kaikille omaishoitajille
(sopimuksettomat eivät saa
kunnan järjestämää valmennusta)

Lisäksi kohdennettua:

- MuistiOvet
- Ovet-valmennus erityislasten vanhemmille
- Ovet-valmennus mielenterveysomaisille
- Ovet työkäisille (lisämoduuli)
- eOvet verkossa

Omaishoidon tuki lyhyesti

Laki omaishoidon tuesta

Lain tarkoituksena on edistää

hoidettavan edun mukaisen omaishoidon toteuttamista turvaamalla riittävät sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut sekä hoidon jatkuvuus ja omaishoitajan työn tukeminen.

Omaishoitolain muutos 1.7.2016

Tavoitteena on tukea hoitajien jaksamista ja hyvinvointia sekä kehittää hoitotehtävää tukevia palveluja.

Omaishoidon tuen kokonaisuus

- Hoitopalkkio omaishoitajalle
- Palvelut hoidettavalle
- Vapaapäivät omaishoitajalle
- Omaishoitotehtävää tukevat palvelut
- Eläkkeen karttuminen ja tapaturmavakuutus

Hoitopalkkio omaishoitajalle (v. 2020)

- hoidon sitovuuden ja vaativuuden mukaan
 - väh. 408,09 € /kk
 - väh. 816,18 € /kk (raskas siirtymävaihe)
- muut palkkioluokat kuntakohtaisia
- ennakonpidätyksen alaista tuloa

Palvelut hoidettavalle

- hoito- ja palvelusuunnitelma, asiakassuunnitelma

Omaishoidon tuesta laaditaan omaishoitajan ja kunnan välillä sopimus, jonka liitteenä on oltava hoito- ja palvelusuunnitelma. Sopimuksessa on mukana myös oikeus vapaapäiviin ja vapaapäivien järjestämistapa.

Sopimuksen päättymisen: 2 kk (kunta irtisanoo), 1 kk (omaishoitaja irtisanoo). Sopimus tulee purkaa välittömästi, jos sen jatkaminen vaarantaa hoidettavan tai omaishoitajan terveyden tai turvallisuuden hoito ei enää ole hoidettavan edun mukaista

Omaishoitajalle järjestettävä vapaa

Laki omaishoidon tuesta 4§

- Omaishoitajalla on oikeus pitää vapaata vähintään 2 vrk / kk
- Omaishoitajalla on oikeus pitää vapaata vähintään 3 vrk / kk
 - jos hän on yhtäjaksoisesti tai vähäisin keskeytyksin sidottu hoitoon ympärivuorokautisesti tai jatkuvasti päivittäin.
- Kunta ja omaishoitaja voivat sopia, että omaishoitaja pitää lakisääteiset vapaansa useampana alle vuorokauden pituisena jaksona.
 - jaksot lasketaan yhteen ja kertynyt 24 h = 1 vapaavuorokausi
- Kunta voi järjestää omaishoitajalle laissa säädettyä enemmän vapaapäiviä sekä alle vuorokauden pituisia virkistysvapaita.
- Kunnan on huolehdittava hoidettavan hoidon tarkoituksenmukaisesta järjestämisestä hoitajan vapaan aikana.
- Vapaapäivien ja virkistysvapaan pitäminen eivät vähennä hoitopalkkion määrää.

- **Sosiaalihuoltolain mukaiset vapaat** 27 b § Omaistaan tai läheistään hoitavan henkilön vapaa

Vapaapäivämaksu 11,40€ molempien lakien mukaisissa vapaissa.

Omaishoitajan hoitotehtävää tukevat palvelut

Laki omaishoidon tuesta 3a§

- Kunnan on tarvittaessa järjestettävä omaishoitajalle
 - **valmennusta (1.1.2018 alk.) ja koulutusta** hoitotehtävää varten.
 - **hyvinvointi- ja terveystarkastuksia**
 - **hänen hyvinvointiaan ja hoitotehtävänsä tukevia** sosiaali- ja terveyspalveluja.
- Omaishoitajalla tiedossa, kuka on **yhteyshenkilö** kunnassa, esim. omaishoidon tuesta vastaava
- Omaishoitajan hoitotehtävää tukevien palvelujen määrä ja sisältö kirjataan lain 7 §:n mukaiseen hoito- ja palvelusuunnitelmaan.
- Tarvittaessa kunta voi huolehtia valmennuksen ja koulutuksen aikaisesta sijaishoidosta.

- **Apuvälineet**
 - Terveyskeskuksen kautta pääsääntöisesti maksutta tai lainaksi lääkinnällisenä kuntoutuksena
 - Vaativat ja kalliit (esim. kommunikoinnin apuvälineet) erikoissairaanhoidon vastuualuetta
- **Asumispalvelut**
 - Asumispalvelut voidaan järjestää tuki- tai palveluasunnoissa tai perhekodeissa (esim. veteraanien, vanhusten, vammaisten ja mielenterveyskuntoutujien asunnot)
- **Kotihoito**
 - Kotisairaanhoido ja kotipalvelu
- **Päiväsairaala, kotisairaala**
- **Päiväkeskus**
- **Tukipalvelut**
 - Ateriapalvelu (kotiin tuodut ateriat, Menuaatti..)
 - Turvapalvelut (turvapuhelin, ovihälytin, hellavahti jne.)
 - Kuljetuspalvelut (sosiaalihuoltolain mukainen, vammaispalvelulain mukainen)
- **Jaksohoito (intervallihoito, vuoroahoito)**

- **Vammaispalvelulain piiriin kuuluvat palvelut** kuten: kuljetuspalvelu, asunnon muutostyöt..
- **Hoitotarvikkeet- ja välineet**
 - Lääketieteellisin perustein todettu pitkäaikainen sairaus, kestänyt väh. 3kk
- **Sosiaaliasiamies**
 - Tiedottaa asiakkaan oikeuksista, neuvoo asemasta ja oikeuksista sekä muistutusten laatimisessa. Palvelut ovat maksuttomia.
- **Potilasasiamies**

- **Lisäksi Kelan tuet** (vammaistuet, eläkkeensaajan hoitotuki)
- **muut tuet ja palvelut** esim. tulkkaus
- **Liiton Palveluopas** sähköisenä omaishoitajaliiton sivuilla:

<https://omaishoitajat.fi/wp-content/uploads/2020/01/Palveluopas-2020-2021.pdf>

- **Omaishoidosta aiheutuvat lisäkustannukset**
 - Esimerkiksi matkakulut hoidettavan luo omaishoitaja voi vähentää verotuksessa (asunnon ja varsinaisen työpaikan välisten matkojen kustannuksina tuloverolain 93 §:ssä säädetyin rajoituksin).
- **Kotitalousvähennys**
 - Kotitalousvähennystä voi saada kotitaloustyöstä, esimerkiksi siivous, hoiva- ja hoitotyöstä, asunnon remontointi ja tietotekniikkalaitteiden asennus.
 - Kotitalousvähennys on enintään 2 400 e vuodessa. Vähennyksen omavastuu on 100 e. Puolisioista molemmat.
 - Kotitalousvähennystä ei saa omaishoitoon kuuluvista tehtävistä vaan esim. viikkosiivouksesta
- **Arvonlisäverottomat palvelut**
 - Kotipalvelujen ja niiden tukipalvelujen myynti voi olla arvonlisäverotonta, jos palvelut myydään sosiaalihuollon tarpeessa olevalle henkilölle (toimintakyky alentunut esimerkiksi iän tai sairauden takia) sosiaalihuoltopalveluina.
 - Lista toimijoista löytyy yleensä kunnan sivuilta. Ei tarvita lääkärintodistusta tms.

Paikallisyhdistys omaishoitajan tukena

Omaishoitajayhdistykset (70) järjestävät mm:

- vertaistukea keskustelu- ja toimintaryhmissä
- virkistystä, tapahtumia, retkiä jne.
- valmennusta, koulutusta, ohjausta, neuvontaa yhteistyössä kuntien, seurakuntien, oppilaitosten ja muiden järjestöjen kanssa

OmaisOiva yhdistysten(31) yhtenäiset toimintamuodot

- OmaisOiva-koskit, tietoa ja tukea ihmisten kesellä
- OmaisOiva –kahvilat, avoimia, keskustelua
- OmaisOiva –ryhmät, vertaistukea
- Ovet-valmennus[®]
- Oiva-hetki, henkilökohtaista keskustelutukea

OmaisOiva

Henkinen tuki ja vertaistuki

Esimerkkejä:

- Vertaistukea ja vinkkejä siihen, miten voi lisätä omaa hyvinvointia ja jaksamista – ryhmäkeskustelu, mukana Omaishoitajaliiton työntekijöitä <https://tukinet.net/teemat/voimavaroja-omaishoitajan-arkeen/forum/>
- Oh-verkoston alueellisissa ryhmissä:
 - Satakunnan vertaistuki ryhmät: [https://www.sataomaishoitajat.fi/tiedostot/Vertaistuellinen toiminta Satakunnassa.pdf](https://www.sataomaishoitajat.fi/tiedostot/Vertaistuellinen_toiminta_Satakunnassa.pdf)
 - Keski-Pohjanmaan omaishoidon yhteinen esite, 6 eri tahoja samassa, jakelu Soite
- Kunnat järjestävät sopimusomaishoitajille vertaistukiryhmiä ja virkistystä, usein yhdessä yhdistysten kanssa.

Omaishoitajalomat ja kuntoutuskurssit

Omaishoitaja lomalle

Lepoa, irtautumista arjesta, vertaistukea, tietoa, taitoa...

- Yhteistyössä lomajärjestön (MTLH) kanssa.
- Ei edellytä omaishoidon tukea
- Noin 25 lomajaksoa vuodessa
- Loman kesto 5 vrk
- Omaishoitaja yksin tai yhdessä hoidettavan läheisen kanssa
- Omavastuu noin 100 e / hlö / 5vrk.
- Liiton kouluttamat lomaohjaajat

Omaishoitaja kuntoutukseen / KELA

Pyritään tukemaan omaishoitajan toimintakykyä ja kohentamaan elämänlaatua.

- Noin 80 kuntoutuskurssia / vuosi
- Kuntoutusjaksot v.2017 alusta
 - 5+5 vrk omaishoitajien yksilökurssit
 - 5+5+5 vrk ns. parikurssit
- Omaishoitajalle ja / tai omaishoitajalle ja aikuiselle hoidettavalle läheiselle (parikurssit)
- Ei edellytä omaishoidon tukea
- Maksuton

Avainasioita hyvässä omaishoitotilanteissa

- Palvelusuunnitelma on tehty huolella yhteistyössä
- Palveluilla vastataan yksilöllisiin tarpeisiin
- Vapaiden järjestämiseen löytyy perheelle sopiva ratkaisu
- Työssäkäynti on järjestettävissä yhteen omaishoidon kanssa
- Elämänmuutokseen on varauduttu: Sijaisomaishoitajia on pohdittu/suunnitelmat on tehty jos omaishoitajalle sattuu jotain

Omaishoito ja koronaviruksen aiheuttamat varatoimet

- Lisätietoa omaishoito ja ansiotyö <https://omaishoitajat.fi/omaishoidon-tietopaketti/ansiotyo-ja-omaishoito/>
- Työntekijällä on oikeus tilapäiseen poissaoloon työstä, jos hänen välitön läsnäolonsa on välttämätöntä hänen perhettään kohdanneen, sairaudesta tai onnettomuudesta johtuvan, ennalta arvaamattoman ja pakottavan syyn vuoksi. Poissaolon kestolle ei ole asetettu aikarajaa, mutta se on luonteeltaan tilapäistä. ([Työsopimuslaki 4 luku 7 §](#))
- Vältettävä lähikontaktia ikäihmisten kanssa, kauppakassit, apteekkiostot jne.
- Etänä ja puhelimitse yhteyden pitäminen
- Lähiverkoston hyödyntäminen (riskiarvio kuka voi auttaa)
- Toimeentulo yrittäjillä -> kunnan sosiaalihuoltoon yhteys
- Omaishoitajaa ei voi poikkeuslailla määrätä töihin, jos kotona jatkuvaa huolenpitoa vaativa www.tehy.fi/valmiuslaki